అమాయకురాలు

'అయితే నీ స్నేహితురాలి పెళ్ళికి ఉండకుండా వెళతావురా, నాయనా!' అన్నది భ్రమరతల్లి వెంకటేశ్వర్లుతో.

'ఎట్లాగు పిన్నీ? మా క్లాసువాళ్ళంతా బయలుదేరుతున్నారు. రేపే కాలేజీ తెరుస్తారాయెను. వారం ఆలిస్యంగా వెళితే పాఠాలుపోవూ?' అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

'వారానికే ఏం పోతయ్యేం మహా?' అన్నది భ్రమర తల్లి. వెంకటేశ్వర్లు ఏవేవో ఆభ్యంతరాలు చెప్పాడు. కాలేజీ చదువంటే స్కూలు చదువు కాదన్నాడు. రెండు వారాలకొక పుస్తకం చొప్పున అయిపోతుందన్నాడు.

భ్రమర పెళ్ళికి ఉండిపోవటం అతనికి ఇష్టంలేదు. దాన్ని తనకు

కాకుండా మరొకరికిచ్చి ఎందుకు చేస్తున్నారూ? అతను ఒకటి రెండు కథలలో చదివాడు, చిన్నతనంనించీ సావాసంగా ఉండి పెళ్ళి చేసుకున్న వాళ్ళనుగురించి, తనూ భ్రమరా పెళ్ళాడితే చక్కగా కథలో జరిగినట్టుంటుందనే అభిప్రాయం అతనిలో అయిదారు మాసాలనించీ - భ్రమర పెళ్ళి ప్రయత్నాలు ప్రారంభమయినప్పటినించీ-బలంగా ఉంటున్నది. (జీవితం కథల్లో మోస్తరుగా ఉంటే బాగుంటుందనే అభిప్రాయం ఇంకా పాతది వెంకటేశ్వర్లుకు.)

కాని తనకూ, భ్రమరకూ పెళ్ళికాదనికూడా వెంకటేశ్వర్లుకు స్పష్టమయిపోయింది. వారికీ తమకూ శాఖ ఒకటికాదు. బ్రాహ్మలే, ఎదురిళ్ళ వాళ్ళే. కాని వివాహం జరగటం అసంభవం.

వెంకటేశ్వర్లు ఆ ముక్కతో మనస్సును సమాధాన పరుచుకోలేదు. అతనికి కోపంవచ్చింది. తన జీవితంకన్న శాఖావిచక్షణ ఎక్కువనిపించలేదు అతనికి. కాని ఎవరిమీద కోపగించాలో అతనికి తెలియలేదు. అందుచేత అతనికి మరింత కోపంవచ్చింది. ఆ కోపం అతని మనస్సులో పేరుకుంటో ఉండింది. అది ఇప్పుడు భ్రమర తల్లిమీదికి తిరిగింది.

'పెళ్ళికి ఏమని ఉండమంటుందో ఈవిడ?' అనుకున్నాడతను.

అతను బయటికి వస్తుండగా భ్రమర పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి అతని చేతులు పట్టుకుని నిలవేసి నవ్వు మొహంతో 'ఇవాళ ప్రయాణం మానుకున్నావా, వెంకటేశ్వర్లూ?' అన్నది.

'దేనికి?' అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు మొహం చిట్లిస్తూ.

'మా అమ్మ నిన్ను ఉండమనలా?'

'దేనికి?'

'నా పెళ్ళికి,' అన్నది భ్రమర చిన్న గొంతుతో.

'నే నుండను' అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు కఠినంగా, తన కోపానికి కారణం భ్రమరే కాని భ్రమర తల్లి కాదని నిర్ధారణ చేసుకుంటూ.

'ఉండు వెంకటేశ్వర్లూ – సరదాగా!' అన్నది భ్రమర లాలనగా.

'ఏమని ఉండమంటుందో - ఇంత పనిచేసి!' అనుకున్నాడు వెంకటేశ్వర్లు కుములుతూ.

'నీకు కోపం వచ్చిందా?' అన్నది భ్రమర, తనవల్ల ఏదో తప్పు జరిగినట్టుగా.

'నాకెందుకేం కోపం?'

'మరెందుకూ అట్లా ఉన్నావు?'

'నాకేం కోపం లేదు. నాకెందుకూ కోపం?' అని గొణుక్కుంటూ వెంకటేశ్వర్లు వెళ్ళిపోయినాడు.

తనకు కోపం వచ్చిందని భ్రమరకు తెలియటం అతనికి తృప్తికరమయింది. భ్రమర తనకు కోపం వచ్చినందుకు కుమిలి కుమిలి చావాలి! అప్పుడు తనకు హాయిగా ఉంటుంది.

వెంకటేశ్వర్లుకు పదిహేడేళ్ళు వచ్చినై. అతనికి భ్రమరమీద ప్రత్యేకించి అభిమానం కూడా లేకపోలేదు. కాని ఆ భావాన్ని ప్రేమ అనటం అతిశయోక్తి అవుతుంది. కాంక్షించక పూర్వం ప్రేమించటం ఎవరి తరమూ కాదు. వెంకటేశ్వర్లుకు ఇప్పుడిప్పుడే కాంక్ష అనేది కలుగుతున్నది. అది కూడా అతని మనస్సులో స్ఫుటమైన ఆకారం పొందలేదు. అంతే కాక వెంకటేశ్వర్లు అభిప్రాయంలో కాంక్షకు అతీతమైనదే ప్రేమ. ఆ రెంటికీ తెగని బంధం ఉందని అతనింకా గుర్తించలేదు. భ్రమరను కామించి గాదు అతడు పెళ్ళాడగోరింది - తన భార్యగా చేసుకుని గౌరవంగా చూడడానికి.

*　　　*　　　*

భ్రమర అంతకంటె కూడా పాపం, అన్యాయమైన స్థితిలో ఉంది. ఆ పిల్లకు వెంకటేశ్వర్లంటే ప్రాణమే కాని ఆ అభిమానం ఎంత గాఢంగా ఉందో ఆమెకే తెలియదు. తన పెళ్ళి బాగా జరగటానికీ జరగక పోవడానికీ ఉన్న తేడా అల్లా వెంకటేశ్వర్లు పెళ్ళికి ఉండటమూ ఉండకపోవటమూ మాత్రమే ననుకున్నది. కాలక్రమాన తను అత్తవారింటికి వెళ్ళటమూ, అక్కడ కాపరం చెయ్యటమూ ఉంటుందని ఆమెకు తెలుసు కాని అది తనకు అయిష్టమైన పని అవుతుందని ఆమె భావించలేదు. తను మరొకరి భార్య అయేకంటే వెంకటేశ్వర్లు భార్య అయితే బాగుంటుందని ఆమెకు తట్టలేదు. అన్యోన్యతకూ దాంపత్యానికీ ఏమైనా సంబంధం ఉంటుందని - ఉండాలని - ఆమె ఎరగదు. ఆమె పది సంవత్సరాల జీవితంలోనూ అన్యోన్య దాంపత్యం ఆమె ఎన్నడూ చూడలేదు.

వెంకటేశ్వర్లు తన పెళ్ళికి ఉండననటం భ్రమరకు చాలా ఖేదం కలిగించింది. కాని అతనికి కోపం రావటం మరీ దుర్భరమయింది. వెంకటేశ్వర్లుకు తను చాలాసార్లు అదివరలో కోపం తెప్పించింది. కాని ఈసారి అతనికోపం రావటంలో ఏదో విశేషం ఉంది. పూర్వం మాదిరిగా కాకుండా ఈసారి తన తప్పేమే తనకు తెలియలేదు. తన పెళ్ళి వెంకటేశ్వర్లు కిష్టంలేదు. లేకపోతే పెళ్ళి కెందుకుండడూ? ఆమాట నిర్ధారణ చేసుకున్న తరవాత భ్రమరకు తన పెళ్ళి అంటే ఒక విధమైన అసహ్యం పుట్టుకొచ్చింది. అనేక

సంవత్సరాలపాటు వెంకటేశ్వర్లు అనుమతినీ, ఆమోదాన్నీ పాటించిన భ్రమర ఇప్పుడు అలవాటు మార్చుకుని అతని కిష్టంలేని పెళ్ళి ఎట్లా చేసుకుంటుందీ? కాని ఇప్పుడు వ్యవహారం ఆమె చేతుల్లో లేదు. కొంచెం ముందుగా అయితే 'నాకీ పెళ్ళి వద్దు నాన్నా!' అంటే కూతురిమాట వినిపించుకునేవాడే భ్రమర తండ్రి.

*　　　　*　　　　*

వెంకటేశ్వర్లు తండ్రి దీనికి సరిగా విరుద్ధం. బుద్ధి తెలిసినప్పటినించీ వెంకటేశ్వర్లుకు తండ్రితో మాట్లాడడానికే హడలు. ఆయన తన పిల్లల యిష్టాయిష్టాలు కనుక్కునే రకంకాదు - పొరపాటున తనకు తెలిస్తే వాటికి విరుద్ధంగా ప్రవర్తించే రకం. అట్లా ప్రవర్తించటం పిల్లలకు చాలా మంచిదని ఆయన అభిప్రాయం!

అందుచేత వెంకటేశ్వర్లు తండ్రి దగ్గిరికి పోయి 'నేను భ్రమరను పెళ్ళి చేసుకుంటాను నాన్నా!' అని అనలేక పోయినాడు. ఎంతో చనువున్న తల్లితోనే అతను ఆ మాట అనటానికి విశ్వ ప్రయత్నం కావలసి వచ్చింది. 'నోరు మూసుకో, ఎవరన్నా వింటే నవ్విపోతారు!' అన్నది తల్లి వెంకటేశ్వర్లుతో.

వెంకటేశ్వర్లు భ్రమర పెళ్ళికి ఉండకుండా వెళ్ళిపోయినాడు.

*　　　　*　　　　*

భ్రమర పెళ్ళి చిన్నతనపు స్నేహానికి అంతరాయం కలిగించలేదు. కాని వెంకటేశ్వర్లు భ్రమరను పూర్తిగా క్షమించలేదు. క్షమించేటట్టు కూడా కనిపించలేదు. తమ రిద్దరూ పెళ్ళిచేసుకుని ఉండవలసిందనీ, అది ధర్మమనీ, మంచి మంచి కథలన్నిటిలోనూ అట్లాగే జరుగుతుందనీ వెంకటేశ్వర్లే భ్రమరకు చెప్పాడు. వెంకటేశ్వర్లు చెప్పిన మీద భ్రమరకు అతనిమాట నిజమేననిపించింది.

'ఎంత పొరపాటు జరిగిందీ!' అన్నది భ్రమర, ఈడుకుమించిన ఆలోచనాశక్తి ప్రకటించటానికి ప్రయత్నంచేస్తూ.

'పొరపాటు నీదే.' అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు. 'నువు నన్నే చేసుకుంటానంటే మీ నాన్న ఒప్పుకునేవాడే!'

'నాకెట్లా తెలుస్తుంది. వెంకటేశ్వర్లూ! తెలిస్తే మా నాన్నను అడిగేదాన్నేగా!'

'తెలియక పోవటం తప్పుకాదూ?'

'పోనీ, నీకు తెలుసుగా, నువు మీనాన్న నెందుకడగలేదూ?'

'మా నాన్నా, మీ నాన్నా ఒకటేనా ఏమిటి? మా నాన్న చంపేస్తాడు!'

'ఎందుకూ? తప్పేముంది?' అన్నది భ్రమర ఆశ్చర్యంతో.

వెంకటేశ్వర్లుకు ఏం చెప్పాలో తోచక కోపం వచ్చి వెళ్ళిపోయినాడు. భ్రమరకు కూడా కోపంవచ్చింది వెంకటేశ్వర్లుమీద. అతనికి తనమీద ఈ అర్థం లేని కోపమెందుకూ? తన పెళ్ళినాటినించీ వెంకటేశ్వర్లు ఇదే వరస!

* * *

భ్రమర రజస్వల అయి అయిదారు మాసాలయింది. బి. ఏ. రెండో యేడు చదువుతున్న వెంకటేశ్వర్లు ఇంటికి వచ్చాడు, డిసెంబరు శలవులకు. తీరా తమిద్దరి సావాసానికీ అంతం వచ్చేసరికి అతనికి ఆ సావాసం యొక్క అవసరం అపరిమితమయింది. ఇప్పుడిప్పుడు భ్రమర కంటపడితే అతనికి మతి పోతున్నది. కన్ను చెదిరిపొయ్యేటట్టు తయారయింది భ్రమర. అదీకాక వెంకటేశ్వర్లు జరిగిన రెండు మూడు సంవత్సరాలలోనూ ఒకటి రెండు విషయాలు తెలుసుకున్నాడు.

ఈ భ్రమర – ఈ మెరుపు తునక – తనతో ఆడుకుని తనని కొండంత చేసి చూసిన భ్రమరే కాని, కాదు! ఈమెను పెళ్ళాడలేక పోయినందుకు తను పశ్చాత్తాప పడ్డమాట నిజమే కాని ఇప్పుడు కలుగుతున్న పశ్చాత్తాపాన్ని అది ఎక్కడా పోలదు. ఇప్పటి పశ్చాత్తాపంలో నరక కూపాల తాలూకు తపన ఉంది.

లోకానికి కట్టుబడి భ్రమర తనను తప్పించుకుని తిరుగుతున్నది. కాని తనతో వెనుకటి మోస్తరుగా సావాసం చెయ్యాలనే ఉంది భ్రమరకు. ఈనాడు పెద్దమనిషి అయినంత మాత్రం చేత ఆమె తన దీర్ఘ స్నేహాన్ని మరిచి పోతుందా? అందుకు పశ్చాత్తాపపడుతుందా?

భ్రమర తనతో మాట్లాడితే, తనను ముట్టుకోనిస్తే, తనమీద ఆమెకింకా ప్రేమ ఉందని తెలిపినా చాలుననుకున్నాడు. నిజానికి అతని హృదయం పగలదీసి చూస్తే అందులో భ్రమర తన భార్య కాకపోయిందే అనే చింత ఏమీ లేదు. ఆడదాని అవశ్యకత మాత్రమే అతనికి తెలుసును. భార్య యొక్క అవశ్యకత అతనికి అర్థం కాలేదింకా.

భ్రమరను చూడటానికీ, ఆమెను పలకరించటానికీ వెంకటేశ్వర్లు ఎన్ని పాట్లయినా పడ్డాడు. కాని ఆ పాట్లు కొంతవరకు ఫలించక పోలేదు— అంతతో అతనికి సంతృప్తి కలగలేదన్నమాటే కాని, అతనికి భ్రమర ఏకాంతంగా దొరకాలి. అది మాత్రం అతనిచేత కాలేదు. దైవాత్తూ ఒకసారి అటువంటి అవకాశం దొరికేటప్పటికి వెంకటేశ్వర్లు దాన్ని వినియోగపరుచుకునే టందుకు సంసిద్ధుడై లేదు.

అతను వాళ్ళ వాకిలి తలుపు తెరిచి లోపలికి అడుగు పెట్టబోతుండగా భ్రమర బయటికి రావటానికి ఆ వాకిలి దాకా వచ్చి అతనికి ఎదురు పడింది. ఆ సమయంలో అక్కడ ఇంకొక రెవరూ లేరు. ఇద్దరూ ఒక్కక్షణం కొయ్యబొమ్మలల్లే నిలబడి పోయినారు. ఒకరినొకరు చూస్తూ.

"వెంకటేశ్వర్లూ!" అన్నది భ్రమర చాలా చిన్న గొంతుతో. వెంకటేశ్వర్లు నరాలకు ఎవరో పురిపెట్టుతున్నట్టయింది. అతను మాట్లాడబోయి గుటక వేశాడు. ఇంతలో ఎవరో వచ్చి వారిద్దరి బాధ కడతేర్చారు....

తరవాత కొద్ది కాలానికే భ్రమర కాపరానికి వెళ్ళింది.

* * *

అటు తరవాత భ్రమర వెంకటేశ్వర్లు మనసులోనించి త్వరలోనే మాసిపోయింది. జరిగిందంతా ఒకసారి సింహావలోకనచేసి చూసుకుని వెంకటేశ్వర్లు నవ్వుకున్నాడు. ఎథెల్ ఎం. డెల్ కాబోలు రాసిన ఒక నవలలో ఒక కన్య తనకిష్టంలేని వాణ్ణి పెళ్ళాడబోతూ తన కన్యత్వాన్ని ప్రేమించిన వాడికి ధార పోసేస్తుంది. పెళ్ళాడిన తరవాత భర్తకాని వాడికి తన శరీరాన్ని అర్పించడం ఆమె అభిప్రాయంలో నీతికాదు. పెళ్ళయిన తరవాత ప్రియుడివంక చూడటం అవినీతి అవుతుందని పెళ్ళికి ముందే ప్రియుడికి తన చాతనయిన సుఖం ఇచ్చింది. భ్రమర కూడా అటువంటి నీతి ఏమైనా పాటించి ఉంటే వెంకటేశ్వర్లు తృప్తిపడే వాడేమో. ఇప్పుడు భ్రమర పరగతం — ఉచ్ఛిష్టం.

కాని, మళ్ళీ భ్రమర కంటబడినప్పుడు వెంకటేశ్వర్లు హృదయం తటతటలాడింది. అయినా అందులో విశేషం లేదు. ఆ మాత్రం చక్కనిదాన్ని చూస్తే ఎవరి గుండె అయినా తటతటలాడవచ్చును. పైగా గతాన్ని సంపూర్ణంగా మరవటం ఎవరివల్లా కాదు.

కాపరానికి వెళ్ళిన తరవాత భ్రమర ప్రవర్తన మారింది. ఆమె ఇప్పుడు వెంకటేశ్వర్లును చూసి సిగ్గుపడటం లేదు; ఎదురుగా వచ్చి స్వేచ్ఛగా మాట్లాడుతుంది. ఒక విధమైన వేదాంతం కూడా నేర్చుకుంది. ఏదో సందర్భంలో ఆమె వెంకటేశ్వర్లుతోనే అన్నది:

"మనం కోరేవన్నీ గొంతెమ్మ కోరికలే. మనం అనుకున్నట్టు అక్షరాలా ఏదీ జరగదు. మనకు వచ్చే సుఖాలేవీ రుచించవు. ఎప్పటికైనా మనకు కలిగిన సుఖాలకంటె మనం ఊహించుకునే సుఖాలే బాగుంటై!'

'ఓ యబ్బా!' అనుకున్నాడు వెంకటేశ్వర్లు, ఆ మాటలను అతను సహృదయంతో అర్థం చేసుకోకుండానే.

* * *

భ్రమర అయిదోతనం సంవత్సరంపైన నాలుగైదు మాసాలు మాత్రమే దక్కింది. టైఫాయిడు జ్వరం వచ్చి అమె భర్త మరణించాడు.

ఈ వార్త వినగానే వెంకటేశ్వర్లు చాలా విచిత్రమయిన ఆలోచనా పరంపరలో పడిపోయినాడు. భ్రమర భర్తను అతను చూడనే లేదు. పరిస్థితులు అట్లా ఒనగూడినై. తనకూ, భ్రమరకూ మధ్య అడ్డంగా ఉండిన ఈ ఛాయ కాస్తా తొలిగిపోయింది. ఇక కావాలంటే భ్రమర తనదే!

న్యాయంగా ఈ ఆలోచన రాగానే వెంకటేశ్వర్లు మనసు పొంగి ఉండవలసింది. కాని అట్లా జరగలేదు. అతనికి భయం వేసింది. ఈ భావాన్ని అతను విమర్శించుకోలేదు. విమర్శించటం అతని కిష్టంలేదు.

కారణమేమంటే, భ్రమరను తిరిగి పెళ్ళాడవలసిన బాధ్యత నైతికంగా తనమీద ఉందని అతని అంతరాత్మ చెబుతున్నది. వితంతువును— కొంతకాలం కాపరం చేసిన వితంతువును పెళ్ళాడటానికి అతని అంతర్బుద్ధి ఏమాత్రమూ సమ్మతించటం లేదు. తనకూ భ్రమరకూ మధ్య ఉండిన ఛాయ కాస్తా పోయినందుకు అతని కా ఛాయమీద చాల కోపంగా ఉంది.

కాని తనకు భ్రమర మీద అంత దృఢమైన ప్రేమ లేదని కాని, ఆమెను పెళ్ళాడటం తనకిష్టం లేదనిగాని ప్రాణం పోయినా వెంకటేశ్వర్లు ఒప్పుకునేటందుకు సంసిద్ధుడై లేడు. అతని అంతస్సు మాత్రం వలలో చిక్కిన పక్షి మాదిరిగా ఇందులోనించి బయటపడే మార్గం ఏదైనా ఉందా అని దిక్కులు చూస్తూనే ఉంది. వెంకటేశ్వర్లు అడకత్తెరలో వక్క మాదిరిగా ఉన్నాడు.

*   *   *

ఈ పరిస్థితినించి వెంకటేశ్వర్లుని భ్రమరే రక్షించింది. ఆమె తల్లిదండ్రుల మాటా, దగ్గిర బంధువుల మాటా వినిపించుకోకుండా కేశఖండనం చేయించుకుంది వదోనాడు.

వెంకటేశ్వర్లు అంతరాత్మ ఒక దీర్ఘ నిశ్వాసం వదిలింది. అతను తృప్తిగా ఒక నిట్టూర్పు విడిచి ఊరుకుంటే ఏమై ఉండేదో! కాని వెంకటేశ్వర్లు అక్కడ ఆగలేదు. ఎక్కడ ఆగాలో తెలిసినవాళ్ళు బహుకొద్దిమంది. అందులో వెంకటేశ్వర్లు మాత్రం ఒకడు కాడు.

అతను భ్రమరను పెళ్ళి చేసుకోవద్దు అని తీర్మానించుకోలేదు. కనక పెళ్ళి చేసుకోవటానికి తీర్మానించుకున్నట్టే భావించుకుని భ్రమరమీద మండిపడ్డాడు. ఆమె ఇటువంటి సాహసం ఎందుకు చేయాలీ? ఆమెకిక ప్రపంచంలో ఎవరూ లేరా? భర్తను అంతగా ప్రేమించిందా? పోనీ, తనకేం?.... ఈ భ్రమర కోసం తను ఎంత బాధపడ్డాడూ? తనకోసమైనా ఆమె మానవాకారం త్యజించ

కుండా ఉండవచ్చునే! ఎంత మోసం చేసిందీ!.... తలుచుకుంటే అతని గుండె పగిలిపోయింది.

* * *

భ్రమర పుట్టింటనే ఉంటున్నది. ఆమెకు జీవితం దుర్భరంగా ఉంటున్నది. రోజు గడవదు. ఎక్కడికీ వెళ్ళేటందుకు లేదు. ఎవరూ వచ్చి కూర్చుని మాట్లాడనైనా మాట్లాడరు. పాపం, అక్కడికి వెంకటేశ్వర్లు తల్లి రోజూ వచ్చి కాస్సేపు కూర్చుంటూ ఉంటుంది.

"ఎన్నడూ వెంకటేశ్వర్లు వచ్చి చూడడేం పిన్నీ? నాకున్నవాళ్ళే మీరు. నా దుర్గతికి తగినట్టు మీరు కూడా వదిలేస్తే నేనే మవుతాను? వెంకటేశ్వర్లును రమ్మను. నాకు చూడాలని ఉంది" అన్నది భ్రమర వెంకటేశ్వర్లు తల్లితో.

"ఏమోనే అమ్మా! చిన్నదానివాయెను. ఈ రాత కూడా పట్టెను. సిగ్గు పడతావేమోనని వాడు రాలేదు. చెబుతాలే!".

"సిగ్గూ, నా పిండమూనూ! ఇంకా ఈ జన్మకి సిగ్గేమిటి? వెంకటేశ్వర్లును తప్పకరమ్మను పిన్నీ!"........

"ఏంరా, అబ్బాయి, పాపం, భ్రమర నిన్ను చూడాలని కలవరిస్తున్నదిరా పోయి చూడరాదూ? నాతో వందసార్లు చెప్పింది" అన్నది వెంకటేశ్వర్లుతో తల్లి.

వెంకటేశ్వర్లు కప్పకన్నా ఎత్తుగా ఎగిరిపడ్డాడు.

"చాలా మంచిపని చేసింది! ఇప్పుడా అవతారం నేను కూడా చూడలేదని దిగులా? నాకు చూపించటానికే గుండు చేయించుకుందేమో కనుక్కోరా!"

కొడుకు ఆగ్రహం తల్లికి అర్థం కాలేదు. కాని ఆవిడ అతని మాటలు మాత్రం భ్రమరకు చెప్పింది, భ్రమర మాట్లాడలేదు. దీర్ఘాలోచనలో పడ్డది.

* * *

"నేను మళ్ళీ జుట్టు పెంచుకుంటాను నాన్నా!" అన్నది భ్రమర తండ్రితో

"అప్పుడంత మొండిపట్టు ఎందుకు పట్టావు తల్లీ! అట్లాగే పెంచుకో అమ్మా! ఇంతలో మన కులం పొయ్యేదేమీ లేదులే!"

నలుగురూ చాటుగా నవ్వసాగారు. మొదట ఆమె యోగ్యతను ఘనంగా చెప్పుకున్న వారందరికీ తలవంపు లయినట్టయింది. భ్రమర ఇంకేమీ గమనించ లేదు— ఎదుగుతున్న తల వెంట్రుకలు తప్ప.

తను నిజంగా ఎంత అవివేకి! ఎంత తెలివి తక్కువది! అదివరకు వెంకటేశ్వర్లు తమ ఇద్దరి బాంధవ్యం గురించి ఎంత స్పష్టంగా తెలియ జెప్పాడు! తను అతని విషయంలో ఎంత కృతఘ్నతతో ప్రవర్తించిందీ!....

నిజానికి వెంకటేశ్వర్లుకు తను తగిన భార్యా? అతను తనలో ఏం చూసి అభిమానిస్తున్నట్టు? అతనికి కోపం రాదా మరి? తను వైధవ్యమైనా సహించ గలదు కాని అతని కోపం సహించలేదు....

* * *

"భ్రమర మళ్ళీ జుట్టు పెంచుకుని చీరెలు. రవికెలూ కట్టుకొంటున్నదే, సొంతం నెగ్గించలేని పనులు ప్రారంభించకపోతే ఏం?" అన్నది వెంకటేశ్వర్లుతో తల్లి.

"పెళ్ళి అవుతుందని ఆశ పుట్టిందేమో!" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"కొన్నాళ్ళు కాపరం చేసి....!"

"ఏమిటమ్మా, బడితెలల్లే ముప్పయియేళ్ళు వచ్చిన వాళ్ళకు మళ్ళీ కావటంలా?" అన్నాడతను నిష్కరుణగా.

ఇంతకు తల్లికొడుకుల కిద్దరికీ తెలియలేదు, భ్రమర పరివర్తనకు తమరే కారకులని!

* * *

వెంకటేశ్వర్లు ఎప్రంటిస్ చెయ్యటం కూడా పూర్తి చేశాడు. కోర్టు తెరవగానే ప్రాక్టీసు కూడా ప్రారంభించనున్నాడు. అతని వివాహం కూడా స్థిరమయింది. ఏటి అవతలనించి వచ్చింది సంబంధం. వాళ్ళు కొద్దిలో జమీందార్లు. రెండు మూడు లంకలు కూడా ఉన్నాయి.

వివాహానికి అంతా సిద్ధమయేవరకూ భ్రమరకు వెంకటేశ్వర్లు పెళ్ళిని గురించి తెలియదు. ఆ సమయాన ఆమె పినతల్లిగారి ఊరు వెళ్ళింది.

తండ్రి రాసిన ఉత్తరంలో ఈ వార్త చదవగానే "నేను వెళ్ళిపోతాను, పిన్నీ!" అంటూ ప్రారంభించింది భ్రమర. కూతురి ఆదుర్దా పినతల్లికి అర్థం కాలేదు. ఇంకా ఒక నెల రోజులైనా పిల్ల తనదగ్గిర ఉంటుందనుకుంటున్న దావిడ.

భ్రమర, పినతల్లి ప్రార్థన వినిపించుకోకుండా ఇంటికి బైలుదేరింది. బండి ఆగగానే ఆమె తన ఇంటోకి పోవటానికి బదులు వెంకటేశ్వర్లుగారింటోకి వెళ్ళింది. ఆమె పెట్టె తీసుకుని బండివాడు కూడా ఆ ఇంటోకే వచ్చాడు.

వెంకటేశ్వర్లు వరండాలోనే నిలబడి ఉన్నాడు. అతను భ్రమరవంక ఆశ్చర్యంతో చూచాడు. ఆమెను చూచి చాలా ఏళ్ళయింది.

"వెంకటేశ్వర్లూ!"

అతనిప్పుడు గుర్తుపట్టి "భ్రమరా!" అన్నాడు. మెడమీది దాకా పెరిగిన

ఆమె జుట్టూ, కొద్దిగా చిక్కిన శరీరమూ చూస్తే వెంకటేశ్వర్లుకు 'ఉచ్ఛిష్టం' అనే మాట స్ఫురించలేదు అతని పెదిమలు కొద్దిగా కదిలినై. 'నా భార్య!' అనుకున్నాడతను.

"నీ పెళ్ళి అవుతున్నదని విని వచ్చాను. వెంకటేశ్వర్లూ! నాకెంతో సంతోషంగా ఉంది. నీ పెళ్ళికి ఉండటానికి వీలవుతుందో కాదో ఇప్పుడే చూసి పోదామని వచ్చాను."

భ్రమర నవ్వు సంతోషమల్లే కనిపించలేదు వెంకటేశ్వర్లుకు. ఆమె తూలి అక్కడే పడిపోతుందేమోనని అతనికి ఒక క్షణంలో అనుమానం కూడా కలిగింది. కాని ఆమె అతనితో ఇంకేమీ అనకుండా వెనక్కు తిరిగింది.

"మనం ఇక్కడ ఉండటం లేదు. ఆ ఎదురింటికి వెళ్ళిపోతున్నాం. ఆ పెట్టె తీసుకునిరా" అంటూ భ్రమర గబగబా వెళ్ళిపోయింది. దించిన పెట్టెను మళ్ళీ ఎత్తుకుని బండివాడు ఆమె ననుసరించాడు.

విగ్రహం మాదిరిగా వెంకటేశ్వర్లు అట్లాగే నిలబడి ఉన్నాడు.

* * *

"నాన్నా, నేను జుట్టు తీయించుకుంటాను. మంగలవాణ్ణి పిలిపించు." అన్నది భ్రమర.

ఆమె తల్లి అందుకుని "చాల్లే, నీకేమైనా మతి చెడుతున్నదా ఏమిటి?" అని కసిరింది.

* * *

భ్రమర కళ్ళ యెదటినించి తొలగిపోయినా వెంకటేశ్వర్లు మనసులోనించి తొలగిపోలేదు. ఆమె జీవితంలో ఈ మధ్య గడిచిన రెండు మూడేండ్ల కాలాన్ని భగవంతుడు రబ్బరుతో చెరిపినట్టయింది. భ్రమర చిన్ననాటినించీ ఈనాటి వరకూ తనదే ననిపించింది అతనికి. భ్రమర కాకుండా మరొకరిని ప్రేమించటం మరొకరిని ముట్టుకోటం, ముద్దు పెట్టుకోవటం అసంభవం. తనకు భ్రమరే కావాలి!

వెంకటేశ్వర్లు చకచకా తండ్రి దగ్గరికి వెళ్ళాడు. తండ్రి తనవంక ఆశ్చర్యంతోనూ, అసహ్యంతోనూ చూసి "ఏం?" అనేటప్పటికి అతని గుండె బిద్దలయిపోయింది. లాభం లేదు; తన కోరిక ఆయనతో చెప్పటం అసంభవం.

* * *

కనీసం భ్రమరతోనైనా తన అప్రయోజకత్వం చెప్పేస్తే ఆమె ఏదైనా ఉపాయం చెప్పవచ్చునని వెంకటేశ్వర్లు వీధిదాటి భ్రమర ఇంట ప్రవేశించాడు.

భ్రమర ఎక్కడా కనిపించలేదు. ఆమె తండ్రి ఇంటో ఉన్నట్టు లేదు. తల్లి మడికట్టుకుని వంటింటో ఉన్నది.

"పిన్నీ, భ్రమర ఏదీ?"

"ఏమో నాయనా, గదిలో లేదూ? ఊరునుంచి వచ్చి ఇంకా స్నానమైనా చెయ్యలేదు, చూడూ!"

వెంకటేశ్వర్లు గది దగ్గరికి వెళ్ళి "భ్రమరా!" అని పిలిచాడు. సమాధానం లేదు. అతను తలుపు నెట్టాడు. దగ్గరిగా వేసి ఉన్న తలుపులు తెరుచుకున్నాయి లోపల దృశ్యం చూసి వెంకటేశ్వర్లు నిశ్చేష్టుడై నిలబడ్డాడు.

గదినిండా వెంట్రుకలు! వికారమైన తలతో భ్రమర పక్కమీద పడి ఎక్కెక్కి ఏడుస్తున్నది. ఆమె భ్రమర అయి ఉంటుందని వెంకటేశ్వర్లు ఊహించవలసి వచ్చింది. అతనామెను ఆ తలతో గుర్తుపట్టలేదు.

* * *

వెంకటేశ్వర్లు వివాహం వైభవంగానే జరిగిందికాని పెళ్ళికి భ్రమర రాలేదు. ఆ అవతారంతో ఎట్లా వస్తుందీ?

భ్రమరను చేసుకోలేక పోయినందుకు వెంకటేశ్వర్లు తన మనస్సును సులభంగానే సమాధాన పరుచుకో గలిగాడు - ఏమంటే, భ్రమర జ్ఞాపకం రాగానే అతనికి ఆనాడు చూసిన భ్రమర తలతప్ప చచ్చినా మరొకటి జ్ఞాపకం వచ్చేదికాదు.

[మే, 1939, భారతి]